

REFORMA

Vai sāksies kārtējie «mērnīkie» laiki?

Sākums 4. lappusē

Šķiet, ka pagaidām administratīvi teritoriālo reformu veic Rīgā, skatoties kartē un izmērot kaut ko. Bet kādas ir izmaksas un kā tās skars cilvēkus, neviens nezina.

Pēc izmaiņām zemesgrāmatu likumā notiek pāreja uz datorizētu zemesgrāmatu. PHARE programmas ietvaros Latvija ir saņēmusi lielas naudas summas, ir izstrādāta datorprogramma atbilstoši tam, kāds teritoriālais sadalījums valsti ir pašlaik. Šajā gadījumā nav runa par pēris tūkstosiem latu. Programmas ieviešanai bija vajadzīgi miljoni ekju.

Esmu pārliecināta, ka Rīgā neviens vēl nav isti izdziejājis, kā administratīvi teritoriālo reformu atsauksies uz nekustamajiem īpašumiem. Zemesgrāmatu likumā ir noteikts, ja nekustamie īpašumi atrodas vairākos administratīvajās teritorijās, tos var reģistrēt pēc galvenā zemes gabala vai pēc tā, kur atrodas ēkas un būves. Taču tagad iespējams, ka pēc reformas divas tagadējās administratīvās teritorijas var nonākt dažādos reģionos. Kas tāda gadījumā notiks ar nekustamajiem īpašumiem?

Īpašniekam būs jāatasa jauns plāns, nāksies iet pie notāra un rakstīt lūgumu zemesgrāmatā. Arī zemesgrāmatā visi dokumenti tiks kārtoti no jauna. Protams, tas viss notiks par īpašnieka līdzekļiem, un izmaksas būs lielas. Tāpēc es šaubos, vai valsts šim nolūkam paredzēs finansējumu, jo īpašums ir katra personīgā lieta.

tiesai, bet pagastā pagasttiesai. Administratīvi teritoriālās reformas likums nosaka, ka būs jauns veidojums — novads. Kas tāda gadījumā jāveido novadā — pagasttiesa, bāriņtiesa? Esmu griezies ministrijās, Latvijas Pašvaldību savienībā, bet konkrēta atbilde nav saņemta.

Šis piemērs liecina, ka reformas gaitā problēmu būs daudz, un tās skars ne tikai zemi un īpašumus vien. Tomēr problēmas nāksies risināt valdībai centralizēti. Nav pieļaujams, ka par visām izmaiņām maksās paši cilvēki, tas ir valsts uzdevums.

Diemžēl, daudz problēmu rodas tāpēc, ka nav pareizs Saecimas darba stils. Vienā likumā izdarot grozījumus vai pieņemot izmaiņas, citos likumos nekas netiek mainīts. Sacima baidās «atvērt» likumu, jo uztraucas, ka opozīcija tūlīt pat «sagrūdi» likumā virkni nepieņemamu izmaiņu, ka likums var tikt pārvērstš līdz nepazīšanai. Zinot mūsu likumdevēja darba tempus, reforma kartē var tikt sazmēnāta pāris gadu laikā, bet īstenošanai dzīve var nepietikt pat simts gadu.

Preiļu rajona padome un Balvu rajona padome ir divas pašvaldības, kuras izteikti aizstāv vienotas Latgales ideju. Kādi ir šī varianta plusi? Mazā reģionā, kādu tagad piedāvā valdība, nebūs sabalansētības starp perifēriju un centru. Tā tur noteikti diktēs Rēzekne, kas būs Ziemeļlatgales reģiona centrs, vai arī Daugavpils, kas būs Dienvidlatgales reģiona centrs. Lauku teritorijām atliks tikai noskatīties, kas tur notiks.

Mums jāatstata visa valsts teritorijā

ģioni varētu pārtraukt Rīgas hegemoniju.

Liels bažas izraisa arī tas, ka paredzēti vēlēti reģioni (no demokrātijas viedokļa tas ir pareizi), tāpēc deputāti domās un lems lielos mērogos nevis lems par katru mazo vietu. Ja nebūs vēlēšanu no apgabaliem, grūti paredzēt labu reformas ritējumu.

Ilmārs Melušāns, Preiļu pilsētas domes priekšsēdētājs:

— Lai reģinātu reformas ieguvumus un zaudējumus, jābūt skaidram — kam tas viss vajadzīgs. Visi saka, ka tas vajadzīgs Latvijas iedzīvotājiem. Pagaidām neredzu citu iemeslu izmaiņām, kā vien neredzu rūpēties par racionālu esošo līdzekļu izmantošanu, lai celtu pakalpojumu kvalitātes līmeni iedzīvotājiem. Ne novada, ne kāda cita veidojuma radīšana līdzekļu kopapjomu nepalielinās. Bet noteikti jāizmanto iespēja saņemt pie procentīgi papildinājumu budžetam, ja pašvaldība dara tā, kā valdība liek, tas ir, apvienojas. Nauda ir jāņem, slēdzot sadarbības līgumus, vienojoties par izglītības iestāžu darba uzlabošanu, par atkritumu izgāzuvju veidošanu un daudziem citiem jautājumiem.

Mans viedoklis, ka pilsētai jāaicina apkārtnē pagasti sadarbības iespējas labi pārdomāt. Pagastos jāiet skaidrība, vai pašvaldības teritorijā dzīvojošie bērni būs ieguvēji, ja viņi mācīsies skolā, kur rēķina uz skaitļiem, vai arī skolā, kur

Rajona iedzīvotāji par teritoriālo reformu

■ Deputātu kungiem ierosinu vispirms apspriesties ar tautu. Izbraukt, parunāties — kā to darījat pirms vēlēšanām, vācot sev balsis, lai tiktu Saecimā. Sarīkosim referendumu laicīgi, lai neiznāk kā ar grozījumiem pensiju likumā — vispirms pieņem, pēc tam skaidro. Un lai neiznāk tā, kā izteicies J. Bunkša kungs, ka likumus, kas pieņemti valdībā vai Saecimā, neviens neapsprīžot. Kāpēc tāda Saecima un valdība vajadzīga, kas nerēķinās ar vēlēšanu domām.

Arendoles iedzīvotāji

■ Šķēles kungam, ministriem, deputātiem iesaku kļūt mobiliem un doties uz attālākajiem Latvijas nostūriem un padzīvot tur kādā no postā iedzīvētām gimenēm. Var arī ar tiem, kas apmetušies zaru būdās mežos (gan jau zināties kur, avīzes taču lasīt). Protams, arī alga lai jums būtu minimāla. Un tad katru rītu ar autobusu (ja atliks naudas biļetei) vai kājām uz Rīgu pasēdēt Saecimā, valdībā. Vakarā atkal mobilu uz mājām, jo laukos darba pilnas rokas — zeme jāapstrādā, lopu jābaro, bērni jāaudzinā utt. Tad domas sāks virzīties par dzīves uzlabošanu gan sev, gan citiem. Latvijas daļiņa reģionos nav prāta darbs.

Uzliņš Preiļos

■ Salikt kopā Daugavpils un Krāslavas rajonu, kur iedzīvotāju vairākums ir krievu valodā runājoši, noizveidot iedzīvotāju autonomu krievu republiku, kur valdībā gribēs aļdatīties. Reformu neatbalstu.

Rancāns Rēzeknes rajonā

■ Esmu sašutis, ka mūsu reģiona centrs būs Rēzeknē. Savā dzīves laikā

Vai kāds no lielajiem reformatoriem būs ar mieru cilvēkiem visu to izskaidrot un pateikt, ka dokumenti, kurš ar tādējiem pilniņiem beidzot saņemts, patiesībā nav derīgs, ka visi iztērētie līdzekļi vājā un ka jāsāk no gala?. Lielai daļai zemes īpašnieku laukos problēmas rada pat kancelejas nodevas samaksa. Tikai par izmaiņām zemesgrāmatu lēmumā vien jāmaksā 7,50 latu. Bet ar reformu saistītie maksājumi ar šo summu nav pat salīdzināmi. Zemes reformas smagajā gaitā zemesgrāmatā ir pēdējais posms, tāpēc tieši mums nākas uzklaustīt cilvēku domas un pretenzijas, kas visu laiku krājušās. Un ne jau valdībai, kas ir reformas iniciators, nāksies atbildēt uz cilvēku pretenzijām, bet gan mums.

Līdz 1940. gadam zemesgrāmatā bija vienota, tajā nebija pagastu iedalījuma. Arī numerācija bija vienota. Tagad katram pagastam ir sava zemesgrāmatā ar saviem nodalījumiem. Ja pagasti tiks apvienoti, tas nozīmē, ka dubļesies foliju numuri, un datori to nesaprafs. Programmu uzlabošana prasīs milzīgus līdzekļus.

Vēlreiz gribu uzsvērt savu viedokli, ka administratīvi teritoriālajai reformai vajadzēja notikt vienlaikus ar zemes reformu nevis tagad, kad pieņemti likumi par zemes reformas pabeigšanu laukos un pilsētās, kad uz šo likumu bāzes izveidotas programmas īpašumu reģistrācijai.

Visvaldis Gercāns, Preiļu rajona padomes priekšsēdētāja vietnieks:

— Reģionālā reforma ir viens, bet vietējā pašvaldību reforma pavisam kas cits. Likums par bāriņtiesām un pagasttiesām nosaka, ka pilsētā jābūt bāriņ-

nevis atsevišķi centri. Tāpēc ir skaidrs, kāpēc Latgales Attīstības padomes tikšanās ar Šķēli laikā daugavpilieši un rēzeknieši klusināja pārējos, sak, neceliet traci. Abas pilsētas šāda situācija ļoti labi apmierina. Bet es neredzu, kāpēc mazie reģioni būtu izdevīgi Preiļiem, Līvāniem vai, teiksim, Aglonai un citām pašvaldībām.

Runājot par vienota Latgales reģiona veidošanu, man simpātiska šķiet ideja, ka tajā tiek iekļauta arī vēsturiskā Krustpils daļa. Tas uzlabotu spēku samēru Latgalē. Preiļu rajona padome šajā sakarā jau ir pieņēmusi lēmumu par labu vienotai Latgalē. Tuvākajā laikā tiks sagatavotas parakstu lapas, kurās iedzīvotāji varēs izteikt savu viedokli.

Sprīžot par to, vai reforma būs laba vai slikta, man ir vairāki argumenti par labu reformai. Pārmaiņas vajadzīgas kaut vai tāpēc, ka tāda veidā, kā pašlaik pastāv rajonu padomes, tām vis nevajadzētu tāpēc, ka tās nav tieši vēlētas padomes, kas ir pretrunā ar Eiropas standartiem. Bez tam rajonu padomēm ir krietni samazinājies veicamo funkciju skaits, arī finansējums ir neliels. Par labu apvienošanai runā arī tas, ka lielāks reģions varēs labāk izmantot Eiropas Savienības pirmsstrukturālo fondu līdzekļus. Jau nākamajā gadā gan Preiļi, gan Līvāni var pretendēt uz diviem miljoniem latu. Lielākam reģionam ir lielākas iespējas, par to nav nekādu šaubu.

Uzskatu, ka viena no galvenajām Latvijas iedzīvotāju nelaimēm ir Rīga. Ja pie viena galda nosēdina Rīgu un divdesmit sešus rajonus, tad, protams, uz rajoniem skatās kā uz pabēriem. Rīga dik-tē toni. Tāpēc domāju, ka četri spēģīgi re-

iekārtotas kompjuiterklases.

Ļoti labi, ka sarunā par administratīvi teritoriālo reformu piedalās cilvēki, kuri zina, cik maksās nekustamā īpašuma reģistrēšana. Tie, kuri par reformu lēmūši Rīgā, šķiet, tik tālu nemaz nav aizdomājušies. Viņuprāt, viss notiks tieši tā un tikpat viegli, kā viņi visu izdomājuši. Ar to, ka viens likums pieņemts, nebūt nav iestājies kārtība. Ko par reformu teiks pilsonības un imigrācijas pārvade, vides dienesti, ko teiks uzņēmēji un Lattelekom? Tāpēc pašlaik vispareizākā rīcība ir sadarbības līgumu slēgšana, kurus īstenojot mēs nonāksim pie slēdziena, vai mums ir vajadzīgi divi reģioni Latgalē vai viens.

Tiem, kuri ir pārliecināti, ka viņi grib lielo reformu, «jāzīet» cauri visiem likumiem un skaidri jāzina, cik tas maksās. Šī gada sākumā Ekonomikas institūts jau paziņoja par saviem aprēķiniem, kas liecina, ka vislabāk ir reformu pagaidām neveikt, jo valstī nav naudas.

Tas, ka Latgalē izveidota Latgales Attīstības padome un top aģentūra, ir apliecinājums tam, ka var strādāt arī ar pašreizējo administratīvo dalījumu un piesaistīt ārzemju līdzekļus. Kādu laiku tas var būt optimālais risinājums, jo neviens konkrēti nav pateicis, kādas darbības jāveic uzņēmējam, iedzīvotājam reformas laikā. Ja 2001. gadā mums vajadzēs vēlēti reģionu pārvaldi, jau tagad jāzina, kas uzņēmējam līdz tam laikam ir jāizdara, kas jāizdara iedzīvotājam un kas par to maksās. Tā būs skaidra valoda, ko apzināsies visi. Šobrīd tā vēl nav, tāpēc arī ir tik liela pretestība, tāpēc rodas tik daudz neskaidrību.

Materiālu publicēšanai sagatavoja L. Kirillova J. Silicka foto

esmu tur bijusi tikai caurbraucot. Tad labāk, lai mūs pievieno Daugavpilij. Neticu valdības runām par Eiropas naudām, kuras dabūsim, ja atausim Latvijas sadalīšanu. Laikam par Eiropas naudu mūs «lāksos» vadās uz reģiona centriem, lai nebūtu jāpārsēžas divos autobusus.

Beča Rušonā

■ Ja jau Šķēles kungs iedomājas, ka ar deviņu reģionu izveidi icelsms šīs saulīte, viņš ļoti kļūdās. Nevienu reformu, kas saistīta ar apvienošanu, nav nesusi neko labu. Kādreiz apvienoja kolhozus, pārceļot centrus. Pievienotā teritorija panika. Vēl tagad rēģojas pamestu kultūras namu, darbnīcu, kalšu drupas. Paralēli reformai notiek pašvaldību reforma, kuras rezultātā tiks izveidotas lielākas pašvaldības — novads. Ko šajā gadījumā iegūs iedzīvotāji? Gaidāma skolu slēgšana, pašvaldību neskaidrās funkcijas un to materiālais nodrošinājums, tukšā valsts kase patīnās tālāko novadu iztukšošanu.

Kas sniegs konkrētu reformas pamatojumu skaitļos — cik skolu slēgs, kā tas ietekmēs lauku iedzīvotāju skaitu, kur šie iedzīvotāji dosies un cik tas maksās, kā reforma ietekmēs pašvaldību budžetu, kam piederēs pamestās zemes un kas tās apstrādās? Kas būs tad, ja reforma izrādīsies neveiksmīga kā daudzas iepriekšējās, un cik tas maksās?

Riebiņu pagasta iedzīvotāju vārda Mihailovs

■ Valdībai un deputātiem būtu vairāk jāskaidro cilvēkiem reformas jēga. Ar frāzēm — būs Eiropas nauda; tā prasa ES u.c. — ir par maz. Vairāk ož pēc partiju interesēm, jo jāgatavojas jaunām vēlēšanām (un atkal pēc partiju sarakstiem). Reģionos vieglāk būs iestumt savējos. Un atkal sāksies viss no gala; jo nauda un partiju sponsori noteiks visu.

Zeps Līvānos

■ Neesmu ar mieru, ka Preiļu rajonu pievieno Rēzeknei. Labāk pie Daugavpils vai Jēkabpils. Nezinu nevienu līvānieti, kurš ar šādu lēmumu būtu apmierināts.

Mucenlece Līvānos

Atgādinām, ka Preiļu rajona padome aicina vietējās pašvaldības vākt iedzīvotāju parakstus vienota Latgales reģiona izveides atbalstīšanai.